NALEŻYTOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RY CZAŁTEM.
Rok VI. Kraków, niedziela 30 grudnia 1923 Nr. 312

NOWY DZIENNIK

Adres redakcyi i administracyi: Kraków, Or... Nr. telefonu 279. — Konto czekowe Pocz...
Wszelkie komunikaty należy nadsyłać ... Komunikaty przesłane Redakcyi nie ...
Redakcya rękopisów nie ...
Redaktor naczelny przyjmuje od 12 ... w południe.

...a Jagiellońska
...aków, św. Anny 12.

Cena Nru Mp. 100.000

Prenumerata: w Krakow... prowincyi mies. 2300000 kwrt. 6900000
w Krakowie z odnoszeniem do domu mies. 2400000 kwrt. 7200000
Na prowincyi: z przesyłką pocztową mies. 3000000 kwrt. 9000000
Za granicą: z przesyłką pocztową mies. 6000000 kwrt. 18000000
Ogłoszenia: Drobne ogłoszenia od wyrazu 25000 Mp., wiersz milimetr. 1-szp. 35000 Mp. Nadesłane 100000 Mp. Wiersz milimetrowy 1-szpalt. w tekście 150000 Mp. Wiersz milim. 1-szp. na 1-szej stronie 200000 Mp. Gratulacye 1500000 Mp. Inser. zamiejsc. o 50%, zagr. o 100% drożsże

Amerykanizm powojenny.

Kraków, 29 grudnia.

(fr.) W rozgwarze przesileniowym, zagłuszającym w Polsce echo każdego wydarzenia nie pozostającego w bezpośredniej łączności z wewnętrznemi perypetyami, pominięto u nas milczeniem wydarzenia po[l]ityczne pierwszorzędnej wagi: orędzie prezydenta Coolidge'a do kongresu amerykańskiego. Jeśli więc milkliwość prasy obarczonej własnymi wewnętrznymi problemami staje się w tym nawet wypadku zrozumiała i usprawiedliwiona, to równocześnie z nią zbiegająca się obojętność prasy europejskiej, która na ogół okazała się dziwnie głucha na słowa prezydenta Coolidge'a, jest zjawiskiem dość symptomatycznem. Nie tylko Ameryka jest znużona Europą, ale i Europa, jak się okazuje, pragnie zamknąć drzwi od hałasów Ameryki.

Bo w samej rzeczy orędzie prezydenta Coolidge'a, wygłoszone dnia 6 bm. (słów prezydenta słuchał tym razem dzięki radiofonom nie tylko kilkuset uczestników kongresu ale setki tysięcy obywateli) w wielkiej mierze poświęcone było wewnętrznym zagadnieniom amerykańskim. I oto one właśnie nadają ostatniemu orędziu wybitną cechę polityczną, wyróżniającą i odgradzającą je od dotychczasowych a zwłaszcza powojennych orędzi Wilsona czy Hardinga. O ile te ostatnie obracały się w sferze zagadnień, w których Europa wybitnie była zainteresowana o tyle w orędziu Coolidge'a sprawy europejskie i amerykańskiej polityki zagranicznej rozważane były nie jako z musu i oficyalnie. Poruszono w niem z całego splotu zagadnień dwie tylko sprawy: Ligi narodów, długów europejskich i Rosyi sowieckiej. A słowa orędzia w związku z powyższymi problemami nie dodały w zasadzie nic nowego do słów, które wypowiedział już poprzednik Coolidge'a — zmarły prezydent Harding. Usłyszała więc Europa te same, znane jej aż nadto dobrze hasła: „Ameryka ma swoje własne zagadnienia, któremi się musi zająć“. Tu też należy może szukać źródła obojętności, z jaką Europa przyjęła orędzie prezydenta Stanów Zjednoczonych. A ponadto chłód oficyalności, wiejący z odnośnych słów orędzia i niejasność ukrytego w nich programu utrudniają ożywienie zainteresowania, jakie zwykło towarzyszyć tego rodzaju enuncyacyom oficyalnym głowy Stanów Zjednoczonych.

Bo też orędzie nie wykracza poza stereotypowy program: „Lidze narodów przeciwstawiamy Trybunał pokojowy; z długów należnych nam w Europie nie rezygnujemy; Rosyi sowieckiej uznać nie możemy, bo nie przejęła na siebie zobowiązań poprzednich rządów“. W tych kilku punktach zawarte jest wszystko, co prez. Coolidge miał do powiedzenia o sprawach europejskich. Tak więc rozwiał prezydent Stanów Zjednoczonych legendę o zamierzonym i wyczekiwanym tęsknie powrocie Ameryki do Europy.

O ile jednak oficyalne i wstrzemięźliwe są słowa orędzia odnośnie do spraw europejskich, o tyle szczere, a nawet bezwględne w swej szczerości, jasne aż do prostoty niezwykłej u mężów stanu są słowa prezydenta Coolidge'a o wewnętrznych sprawach amerykańskich. Pomijamy oczywiście szereg zagadnień specyficznie amerykańskich (sprawę redukcyi podatków, „bonus“ dla wysłużonych żołnierzy, prohibicyi, farmerów itp.) a wydobywamy z orędzia dwa hasła nas szczególnie interesujące: sprawę dalszego ograniczenia imigracyi i rejestracyi obcokrajowców.

Otóż prez. Coolidge okazał się bezwzględnym, radykalnym, skrajnym zwolennikiem koncepcyi „amerykanizacyi“. Wywodził on: „Ilość imigrantów należy ograniczyć odpowiednio do możności uczynienia ich dobrymi obywatelami. Ameryka musi być amerykańska. W tym celu należy utrzymać politykę ograniczenia imigracyi. Byłoby wskazanem przeprowadzić s e l e k c y ę imigrantów już na miejscu ich emigracyi“. Prezydent doradza więc oparcie określenia „kwoty imigracyjnej“ na cenzusie dawniejszym, niż liczba emigrantów z r. 1910. „Jestem przeświadczony — mówił dalej prezydent — że obecne nasze warunki ekonomiczne i socyalne domagają się ograniczenia ilości imigrantów. Możemy się jeszcze skuteczniej zabezpieczyć przez uchwalenie ustawy, któraby ustanowiła r e j e s t r a c y ę imigrantów. Ci, którzy nie chcą się zasymilować w duchu amerykańskim, nie powinni osiedlić się w Ameryce“.

Okazuje się więc, że Ameryka, a szczególnie pewien rodzaj jej mężów stanu coraz silniej i gwałtowniej zapożycza się duchowo u Europy. Z jaskrawego bowiem zestawienia całkowitego pominięcia w orędziu niebezpieczeństwa grożącego ze strony Ku-Kluks-Klanu (choć prezydent piętnował lynczowanie Negrów, którym nie odmawia prawa obywatelstwa na równi z „białymi obywatelami“) a przejaskrawienia „niebezpieczeństwa imigranckiego“ pada na orędzie ponury cień zwycięzającej w Stanach Zjednoczonych reakcyi politycznej i społecznej. Ale hasła antyimigracyjne na terenie amerykańskim, który cały swój dorobek materyalny zawdzięcza krwi robotnika-imigranta europejskiego, stanowią w ich obecnej szacie szowinistycznej grubą conajmniej niesprawiedliwość dziejową. Słusznie też ktoś zauważył, że gdyby Indyanie ze stanu Wirginia mówili i czynili to, co zaleca ostatnie orędzie, gdy zjawili się tam pierwsi „biali“ imigranci, gdyby to czynili, wówczas kto wie, czy Calvin Coolidge miałby możność czytania swego orędzia w kongresie amerykańskim. Istotnie hasło „amerykanizacyi“, „Ameryki dla Amerykan“, wedle recepty europejskiego szowinizmu nacyonalistycznego nie harmonizuje jaskrawo z całym rozwojem Ameryki, jej dorobku i cywilizacyi.

Nie dziw więc, że orędzie prezydenta Coolidge'a Europa przyjęła obojętnie, chłodno a nawet niechętnie. Takich bowiem nowin chętnie się nie słucha. Ale prawdzie trzeba spojrzeć odważnie w oczy.

Uczynić to powinniśmy przedewszystkiem my dla których sprawa emigracyi i jej uregulowanie związane są — rzec można śmiało — z bytem narodu żydowskiego! W tem świetle prawda syonizmu raz jeszcze zwycięża, manifestując beznadziejność dyaspory, rozproszenia żydowskiego. Ale zwycięstwo to bez równoczesnego czynu palestyńskiego nie zdoła nas uchronić od nowych, krwawych ofiar widocznych już na dalekim, a może bliższym, niż się nam zdaje horyzoncie.

Dokoła uznania Rosyi przez St. Zjednoczone.

Londyn, 28. 12 PAT. Times donosi z Waszyngtonu, że senat zamierza utworzyć Komisyę z pięciu członków, której zadaniem będzie zbadanie całokształtu stosunków amerykańsko-sowieckich. Obradom tej komisyi przewodniczyć ma senator Borah który miał oświadczyć, że jeżeli dokumenty dotyczące propagandy sowieckiej w Stanach Zjednoczonych opublikowane przez departament Stanu są prawdziwe, to cofnie on swoją propozycyę uznania rządu sowieckiego przez rząd Stanów Zjednoczonych.

Przygotowania do sojuszu czesko-francuskiego.

Niezwykła ruchliwość p. Benesza.

Wiedeń. PAT. Dnia 28 grudnia. Dzienniki wiedeńskie donoszą z Paryża: Po zakończeniu sesyi rady Ligi Narodów toczyły się w Paryżu rokowania między drem Beneszem a rządem francuskim, które dotyczyły rozszerzenia traktatów istniejących już między rządem francuskim a czechosłowackim. Dr Benesz powrócił do Pragi z gotowym projektem i przedłoży go prezydentowi Massarykowi i parlamentowi czechosłowackiemu. W połowie stycznia ma się dr Benesz udać ponownie do Paryża celem definitywnego ustalenia i podpisania traktatu.

O głównych zasadach traktatu podaje paryski Temps na naczelnem miejscu następujące szczegóły: 1) oba mocarstwa zobowiązują się nie dopuścić żadnych zmian stanu terytoryalnego Europy wytworzonego na podstawie traktatów pokojowych z roku 1919. 2) Celem traktatu jest prowadzenie polityki pokojowej, to jest polityki wykluczającej umowy ofenzywne, polityki, która jest przyjęta przez artykuł 21 aktu Ligi Narodów pod określeniem „umowy dotyczące pewnych terytoryów". 3) Oba państwa obowiązują się szanować wszystkie umowy międzynarodowe i traktaty, a w szczególności traktat o Lidze Narodów. 4) Oba państwa są zgodne w zamiarze współpracy nad rekonstrukcyą gospodarczą Europy, świadome tego, że oba nie zdołają dojść same do dobrobytu bez przywrócenia trwałej równowagi gospodarczej w Europie. Odpowiednio do tych zasad ma traktat zawierać postanowienia dotyczące nie dopuszczenia pod żadnym warunkiem do rekonstrukcyi monarchii Hohenzollernów w Niemczech i monarchii Habsburgów na Węgrzech. Dalej w myśl tego traktatu Austrya wyrzec się może swej samodzielności tylko za zgodą Ligi Narodów, czyli, że Francya i Czechosłowacya sprzeciwia się połączeniu Austryi z Niemcami. Klauzul wojskowych traktat nie zawiera żadnych a jedynie uwagę, że sztaby generalne obu armii będą pozostawały ze sobą w stałym kontakcie. Wreszcie przewiduje traktat spraw spornych między obu państwami sądowi rozjemczemu. Temps dodaje, że traktat będzie ogłoszony natychmiast po podpisaniu i wręczony sekretaryatowi Ligi Narodów. Temps zauważa na koniec, że traktat ten nie zawiera także żadnych tajnych konwencyi. Przy pracach wstępnych nad tym traktatem nie przewidziano jednak gabinetu socyalistycznego w Anglii i innych ewentualności, które muszą być uwzględnione. Dzienniki wiedeńskie zamieszczając tę wiadomość Tempsa dodają do niej uwagę, że Francya nie może zawierać tego rodzaju traktatów nie zawiadomiwszy przynajmniej Polski i Belgii tj. obu krajów sąsiadujących z Niemcami a podobnie i Czechosłowacya nie może tego czynić bez zawiadomienia państw małej ententy.

Zamach bombowy na żydowski wieczór dobroczynny.

Budapeszt. (Tel. wł.) Związek kobiet żydowskich w Csongradzie urządził na cel dobroczynny w drugi dzień świąt wieczór z udziałem wielu osobistości miejskich. Po północy niespodzianie wśród tańczących wybuchła bomba, której ofiarą padła jedna kobieta i dziesięć ciężko rannych.

Podejrzenia skierowały się w kierunku tajnego związku faszystowskiego.

Bank Francyi a dług państwowy

Paryż. PAT. Senat jednogłośnie ustalił wysokość wpłat rocznych dla banku francuskiego na 800 miliardów (chyba milionów, bo cały dług państwowy w Banku Francyi wynosił 13 grudnia br. 23.300 milionów franków — Red.) franków. Na temsamem posiedzeniu przyjęto również wniosek dotyczący redukcyi o jeden miliard autoryzacyi emisyjnych kredytów na rok 1924.

(Jak już zaznaczyliśmy wczoraj, posiada sprawa ta doniosłe znaczenie dla kursu franka francuskiego, gdyż nieregularne spłacanie przez państwo długu swego w Banku Francyi uniemożliwia temuż wypłatę dywidend, co znowu osłabia zaufanie do waluty francuskiej. W roku 1921 upłaciło państwo 1¼ miliarda, w roku 1922 tylko 800 milionów a według oświadczenia ministra skarbu p. de Lasteyrie nie może państwo w r. 1923 nic upłacić. Podana wyżej wiadomość oznacza więc, iż przecież rząd francuski będzie się musiał zdecydować na upłatę choćby tej zmniejszonej kwoty 800 milionów franków. Red.)

Wysiedlanie Zydów z Norymbergii

Jak się dowiadujemy, otrzymali przedwczoraj wieczorem bawiący obecnie w Krakowie p. poseł Stempel i senator Deutscher telegramy z Norymbergii, z zawiadomieniem, że rząd bawarski zarządził ponowne wysiedlenie Żydów — poddanych polskich — z Norymbergii, nawet takich, którzy mieszkają w Bawaryi już od 25 lat. Przy wysiedlaniu rząd konfiskuje majątki nieszczęśliwych.

Senator Deutscher i poseł Stempel powiadomili o tem telefonicznie kierownika ministerstwa spraw zagranicznych p. Bertoniego, prosząc o interwencyę. P. Bertoni oświadczył też wkrótce później posłowi Kirschbraunowi, na audyencyi, że bezzwłocznie wyśle odpowiednie instrukcye do poselstwa naszego w Monachium.

Szef konnicy hitlerowskiej pod kluczem.

Monachium. PAT. Aresztowano tu księcia Wrede, byłego szefa hitlerowskiego oddziału konnicy.

Bale zabronione w Bawaryi

Monachium. PAT. Rząd bawarski zabronił ze względu na opłakany stan gospodarki państwowej urządzania balów, maskarad i wogóle wszelkich zabaw karnawałowych.

Plan zamachu na ks. Maksa badeńskiego.

Konstanz. PAT. Władze policyjne wykryły spisek polityczny, którego celem było zamordowanie ks. Maxa badeńskiego. Dzięki energicznemu wystąpieniu władz bezpieczeństwa udało się ująć trzy osoby zanim zdołały wykonać zamach.

Radic wraca do Jugosławii.

Belgrad. PAT. Wobec zapowiedzi powrotu Radica, władze graniczne otrzymały polecenie aresztowania go w razie gdyby chciał przekroczyć granicę Jugosławii. Rada ministrów jest w posiadaniu dokumentów dowodzących, że Radic popełnił zdradę stanu. Radic wyjechał do Jugosławii zaopatrzony w paszport sowiecki.

Zamach na regenta japońskiego

Tokio. PAT. Pewien młody człowiek strzelił do samochodu, w którym znajdował się książę regent, udający się do parlamentu. Szyby samochodu strzaskane. Książę-regent wyszedł bez szwanku.

Ks. Mikołaj — carem in partibus infidelium.

Londyn. PAT. Angielska radiostacya w Leafield podaje następującą depeszę: Z Paryża donoszą, że odbyła się tu tajemna koronacya w. księcia Mikołaja Mikołajewicza na cara Wszechrosyi. Obrzęd koronacyi odbył się przy zamkniętych okiennicach w pałacyku w. ks Borysa w Saint Clud w obecności najbliższej rodziny.

Waloryzacya danin publicznych.

Warszawa. PAT. Z dniem 1 stycznia wchodzi w życie ustawa z dnia 6 grudnia o zastosowaniu stałej jednostki do doliczania danin publicznych. W myśl art. 1 tej ustawy stała jednostka będzie zastosowana do podatków, opłat, kar, grzywien i wszelkich innych świadczeń o charakterze publiczno-prawnym na rzecz skarbu. Celem należytego wprowadzenia w życie tej ustawy departament budżetowy ministerstwa skarbu rozesłał do wszytkich ministerstw prośbę o bezzwłoczne przygotowanie potrzebnych rozporządzeń wykonawczych w zakresie działania danego ministerstwa. Projekty tych rozporządzeń mają być przesłane do departamentu budżetowego celem ostatecznego uzgodnienia. Dzięki temu sposobowi przeprowadzona będzie stabilizacya podatków państwowych nie tylko w dziedzinie dochodów będących pod bezpośrednią administracyą ministerstwa skarbu, lecz i w dziedzinie dochodów prawno-państwowych, preliminowanych w budżetach wszystkich innych ministerstw.

Porządek dzienny najbliższego posiedzenia Sejmu.

Warszawa, 28 grudnia PAT. Porządek dzienny pierwszego po feryach świątecznych posiedzenia eSjmu, wyznaczonego na dzień 4 stycznia 1924 r. o godz. 3 popołudniu obejmuje następujące sprawy: 1) Sprawozdanie komisyi skarbowej o projekcie ustawy w przedmiocie wyjątkowych pełnomocnictw dla prezydenta Rzeczpospolitej w zakresie sanacyi skarbu, 2) Trzecie czytanie projektu ustawy w przedmiocie skreślenia artykułu 89 o podatku majątkowym, 3) Trzecie czytanie projektu ustawy o obowiązkowem stosowaniu wskaźnika kosztów utrzymania do regulacyi płac zarobkowych.

Prace komisyi rzeczoznawców nad projektem pełnomocnictw.

Warszawa, 28 grudnia PAT. Dzisiaj o godz. 11 rano w prezydyum Rady ministrów rozpoczęły się narady komisyi rzeczoznawców w sprawie nadzwyczajnych pełnomocnictw skarbowych rządu. Narady zagaił minister sprawiedliwości p. Wyganowski. Komisya rzeczoznawców postanowiła zkończyć swoje prace tak, aby dnia 2 stycznia na posiedzeniu komisyi skarbowej Sejmu przedstawić opinie rzeczoznawców. Prace rzeczoznawców zostały podzielone pomiędzy subkomisye: Pierwsza zajmie się uzgodnieniem tekstu projektu rządowego z ogólnymi przepisami konstytucyi, druga zajmie się stroną finansową według projektu rządowego.

Nowe odznaczenia.

Warszawa, 28 grudnia PAT. „Polska Zbrojna" donosi: Kapituła orderu „Virtuti Militari" na posiedzeniu z dnia 18 bm. nadała krzyż komandorski (II. klasy orderu Virtuti Militari: Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu, generałowi Żeligowskiemu Lucyanowi, generałowi dywizyi Sikorskiemu Władysławowi, generałowi dywizyi Sosnkowskiemu Kazimierzowi, generałowi dywizyi Skierskiemu L.

Japońska misya handlowa przybywa do Polski

Warszawa, 28 grudnia PAT. Dnia 31 grudnia spodziewaną jest w Warszawie delegacya przemysłowców japońskich z p. Macuda na czele, która przybywa do Polski przez Moskwę w celu nawiązania stosunków handlowych pomiędzy Japonią a Polską. Delegacya zabawi w Polsce około 2 mies.

Wyjaśnienie w sprawie unieważnienia umów z kupcami.

Warszawa. PAT. W związku z nieścisłemi wiadomościami o rzekomem unieważnieniu układów poprzedniego rządu z poszczególnymi gałęziami przemysłu i kupiectwa w sprawie zaliczek na podatek majątkowy, dowiadujemy się z miardajnego źródła, iż całkowitej rewizyi ulegną tylko te układy, które nie zostały doprowadzone do końca. Co do zakończenia i obopólnego podpisania układów, to ulegną zmianie tylko te ich części, które zezwalają podatnikom na zakupienie na wewnętrznym rynku krajowym obcych walut, potrzebnych im do wpłacenia wspomnianych zaliczek.

Waloryzacya zaliczek podatkowych.

Celem umożliwienia obywatelom uniknięcia strat przy spłacie podatków zwaloryzowanych w razie dalszego spadku marki, wydał minister skarbu następujące rozporządzenie, ogłoszone w Dz. Ustaw Rz. P. Nr. 133 z 23 grudnia:

Kasy skarbowe przyjmują wpłaty zaliczek na poszczególne podatki waloryzowane przed terminem ich płatności i obliczają je według kursu franka złotego, obowiązującego dla wpłat danin publicznych w dniu uskutecznienia wpłaty.

Na wpłaty zaliczek na podatki kasy wydają specyalne pokwitowania z nową seryą i odrębną numeracyą. Kwity te oznaczone są napisem „wpłata zaliczki".

Na każdy rodzaj podatków wydaje kasa osobny kwit.

W razie, gdyby wpłacona zaliczka przewyższała wymiar właściwego podatku lub gdyby płatnik został zwolniony od tego podatku, nadpłaty zalicza się na poczet podatku tego samego rodzaju w innym okresie lub na inny podatek w tym samym okresie budżetowym. Zwroty wpłat zaliczek nie mogą być dokonywane.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dn. 1 stycznia 1924 r.

———o-o———

W obronie kupiectwa.

We wtorek dnia 25 bm. odbyła się we Lwowie z inicyatywy kupiectwa branży tekstylnej pogadanka, na której omówiony został szeroko niszczycielski wpływ, jaki wywierają na życie handlowe i stan kupiecki sprzeczności ustawodawstwa podatkowego i finansowego. W pogadance wzięli udział żyd. posłowie i senatorowie oraz prasa. Z ramienia kupiectwa przedstawił referent dr. Fischer zło leżące w systemie stosowania podatku obrotowego, który tylko małą część istotnego obrotu w państwie potrafi uchwycić i obciąża głównie i ponad zdolność płatniczą stan kupiecki oszczędzając zupełnie wielki przemysł. Wskutek zamknięcia wolnego obrotu dewizami przy równoczesnej konieczności kalkulowania w dewizach i wskutek konieczności zapłaty za towar przemysłowcom i to w siedzibie fabryki obcą wysokocenną walutą, prawidłowe książkowanie handlowe, które służy władzom skarbowym za podstawę wymiaru staje się niemożliwe. Do trudności wypływających z sprzeczności ustawodawstwa przyłącza się niedojrzałość i brak odpowiedniego wykształcenia organów lustracyjnych, które z tego powodu dopuszczają się często bezwiednie nadużycia władzy urzędowej. Zaradzić złu możnaby przez pobór tego podatku jednorazowo w podwyższonej kwocie wprost u producenta lub na granicy celnej, jak to się obecnie dzieje w Czechosłowacyi.

Referat ten uzupełnił prokurzysta p. dr. Damm, ilustrując swoje wywody bardzo drastycznemi przykładami praktyki. Również p. Schleyen uzupełnił wywody poprzednich mówców pouczającemi przykładami szykan, na jakie wystawione jest kupiectwo. W dyskusyi zabrali głos posłowie i senatorowie M. Frostig, dr. E. Sommerstein, K. Eisenstein, dr. M. Ringel, prezes Koła Żyd. dr. L. Reich, dr. J. Wurzel, dr. D. Schreiber, konsul. Izby dr. L. Mund i red. H. Hescheles. Na zakończenie p. S. Herz zaapelował do reprezentantów Koła Żydowskiego i prasy, by współdziałali w zapobieżeniu grożącej katastrofie, która będzie katastrofą nie tylko kupiectwa żyd. ale kupiectwa i stanu średniego wogóle.

Przyczyny ustąpienia dra Sołowejczyka.

Kraków, 29 grudnia.

Jak już wczoraj donieśliśmy ustąpił z Egzekutywy syonistycznej dr. Sołowejczyk.

W sprawie tej udzielił dr. Sołowejczyk zastępcy Ż. A. T. następujących informacyi. Komitet Akcyjny powziął, jak wiadomo, na ostatniej sesyi październikowej rezolucyę w sprawie Arab Agency odrzucającą odnośną propozycyę rządu. Egzekutywa miała obowiązek jaknajszybciej przesłać rezolucyę tę angielskiemu ministerstwu dla kolonii, ponieważ wedle oświadczenia dra Weizmana rezolucya ta miała być włączona do Białej Księgi przygotowywanej przez ministerstwo. Pozatem miano ministerstwu złożyć memorandum, w któremby organizacya syońska podała główne wytyczne w sprawie położenia politycznego w Palestynie. Tezy tego memorandum opracował K. A. po wielu dniach pracy. Polityczny departament Egzekutywy, który powinien był wykonać te uchwały podał przedewszystkiem powzięte rezolucye opinii publicznej w takiej formie, że koniecznem było ich skorygowanie. Mimo moich wielokrotnych nalegań rezolucyi nie oddano ministeryum kolonii.

Dopiero gdy pisemnie wskazałem na niesłychane sabotowanie K. A., którego 34 członków specyalnie zwołano do Londynu w celu powzięcia uchwały w tej sprawie i którzy rezolucyę odnośną uchwalili w porozumieniu z Egzekutywą dopiero wtedy oddano rezolucyę tę ministerstwu dla kolonii. Wówczas jednak Biała Księga była już wydaną.

Do wypracowania memoryału przystąpiono mimo moich kilkakrotnych żądań dopiero 20 dni po posiedzeniu K. A. i do dnia dzisiejszego memorandum to nie zostało sporządzone.

To lekceważenie K. A. nie może być ścierpianem wedle mego przekonania. I dlatego też wystawiłem żądanie, by udzielono dymisyi sekretarzowi politycznemu p. Steinowi. Zanim przedstawiłem żądanie to Egzekutywie upewniłem się, że większość członków Egzekutywy i Rady gospodarczej zgodnie ze mną uważają dymisyę p. Steina za rzecz nieodzowną. Dymisya jego powinna była już dawno nastąpić, gdyby nie to, że p. Stein broniony był przez prezydenta Weizmana. W ostatnim wypadku rażącego zlekceważenia ustąpienie p. Steina stało się nieuniknione. Na żądanie jednak prezydenta Weizmana i tym razem sprawa została odłożoną a to stało się przyczyną mojego ustąpienia. W dalszym ciągu swego interwiewu z zastępcą ŻATu dr. Sołowejczyk podkreślił, że zdecydował się na ten ostateczny krok, ażeby spowodować sanacyę w systemie rządów „sekretarzy" panującym w biurze Egzekutywy, tembardziej, że wszechwładztwo sekretarza Steina dawało się odczuć w wielu dziedzinach i niezgodnem było z prerogatywami członków Egzekutywy, wybranych na Kongresie.

* *

(is) Dymisya dra Sołowejczyka odsłania oddawna już istniejące nieporozumienia między niektórymi członkami byłej i obecnej Egzekutywy a sekretarzem politycznym Egzekutywy p. Leonhardem Steinem. Obecnie nieporozumienia te zaostrzyły się w sposób niepożądany, albowiem zakończyły się, jak na razie, ustąpieniem wybitnego członka Egzekutywy. Fakt ten jest niezależnie od osobistych walorów dra Sołowejczyka tem przykrzejszy, ileże dr Sołowejczyk był w obecnej Egzekutywie do pewnego stopnia nieoficyalnym mężem zaufania opozycyi na ostatnim kongresie i dlatego też pożądanym pomostem między obu obozami. Jakkolwiek żądanie dra Sołowejczyka, by sekretarz Stein w konsekwencyi swego kroku (który może zresztą nie był samodzielny) ustąpił ze swego stanowiska, było parlamentarnie zupełnie słusznem, trudno bowiem dozwolić, by uchwały Komitetu Akcyjnego były systowane przez osobę nieodpowiedzialną przed kongresem i przezeń niewybraną, to z drugiej strony sytuacya przedstawiała się o tyle skomplikowanie, że prof. Weizman od szeregu tygodni bawi w Ameryce, zaś Sokołow udaje się do południowej Afryki, wskutek czego natychmiastowe ustąpienie p. Steina oznaczałoby zupełne osierocenie departamentu politycznego naszej Egzekutywy, tembardziej, że sekretarz Stein należy do osób mających pewne wpływy i znaczenie w życiu politycznem Anglii, które zdobył sobie jeszcze w czasie swoich studyów uniwersyteckich w Anglii, a także później jako kandydat partyi liberalnej do parlamentu.

Niemniej jednak obecne przesilenie wykazuje, że słuszne były uwagi posła Grünbauma, iż nie można dopuścić, by obaj prezydenci organizacyi Weizman i Sokołow prawie że trwale byli nieobecni w Londynie. Wreszcie parlamentarne prerogatywy członków Egzekutywy muszą być pod każdym warunkiem przestrzegane a uchwały K. A. respektowane.

Niestety żywotna dla ruchu naszego akcya na „Keren Hajessod" więzi kierowników polityki syońskiej gdzieindziej i dlatego też w realnych obecnych warunkach dążyć trzeba dla dobra sprawy do załagodzenia konfliktu, odkładając jego zasadnicze załatwienie aż do chwili powrotu Weizmanna z Ameryki.

Akcya na Keren Hajessod musi być tak zorganizowana, by prezydent Weizman mógł przedewszystkiem strzedz resortu, który mu jest powierzony, tembardziej, ile że w związku z wizytą króla Husseina w Transjordanii sprawa federacyi panarabskiej znowu wypłynęła na porządek dzienny i wymaga nieprzerwanej czujności i zapobiegliwości ze strony politycznych kierowników naszego ruchu.

Życie polityczne.

FERMENTY W „PIAŚCIE".

W dniu 22 bm. odbyło się posiedzenie Wydziału Wykonawczego Zarządu Okręgowego P. S. L. „Piast" we Lwowie przy współudziale posłów ze Wschodniej Małopolski. Po referacie politycznym i gospodarczym p. posła Ostrowskiego uchwalono rezlucye potępiające pos. Bryla i towarzyszy a m. i nawet samego prezesa Zarządu Okręgowego Wydziału Wykonawczego pos. Pawłowskiego, w którego miejsce obrano pos. Bronisława Malika. Podczas gdy rezolucye odnoszące się do pos. Bryla i Pawłowskiego są ostre i bezwzględne, to z rezolucyi odnoszących do włościan seccsyonistów widoczna niedwuznaczna kokieterya i próba przeciągnięcia ich z powrotem na swoją stronę.

Ponadto „Piastowcy" lwowscy nie dają jeszcze za wygraną i marzą o powrocie Witosa do władzy, tym razem przez „zjednoczenie całego ruchu ludowego na zasadach programu P. S. L. „Piasta" celem wyłonienia na nowo polskiej większości parlamentarnej, na której oprzeć by się mógł Rząd, dający gwarancyę wykonania najważniejszych postulatów ludowych, a przedewszystkiem ustawy o reformie rolnej".

Ale czy ten nowy podstęp się uda, wątpić należy.

PROGRAM OPOZYCYI UKRAIŃSKIEJ PARTYI TRUDOWEJ W MAŁOPOLSCE WSCHODNIEJ.

Grupa niezawisła Ukr. partyi trudowej we Lwowie, ogłasza w formie komunikatu podpisanego przez prezesa dr Ewyna, że objęła przewodnictwo w „Narodnym Komitecie tylko do zwołania ogólnego „Zjazdu Narodowego" i to pod warunkiem, że ustępujące prezydyum (dr Baczyński, dr Howykowycz i red. Fedorciw) brać nie będzie udziału w posiedzeniach jego. Oświadcza dalej, że za dotychczasową działalność „Ściślejszego Narodnego Komitetu" uważaną za ugodową, nie bierze na siebie żadnej odpowiedzialności, nie godzi się na jego dotychczasową ideologię, przeciwnie neguje ją, odrzuca stanowczo autonomiczną platformę poprzedniego prezydyum partyi i stoi bezwzględnie na stanowisku niezawisłości państwowej.

Egzekutywa partyi trudowej zwołała posiedzenie „Narodnego Komitetu" na dzień 26 bm., na którem układano plan dalszej akcyi i program narad „Narodnego Zjazdu", który ma być zwołany w styczniu 1924 r. Opozycya nie czując się na siłach do prowadzenia samodzielnej polityki, robi starania o unię z innemi partyami. Dotychczas nastąpiło pewne zbliżenie tylko z ukraińskiem stronnictwem chrześcijańsko-społecznem.

Za opozycyą oświadcza się także nieznaczna większość trudowików, zgrupowanych w „Bractwie Mieszczańskiem", a organ jego „Ukr. Słowo" tryumfuje z upadku stronnictwa ugodowego i atakuje dr Baczyńskiego i redaktora Fedorciwa, jako aranżerów polsko-ruskiego kompromisu. Na „Narodny Zjazd" zaproszeni zostaną także posłowie z ukraińskiego klubu sejmowego, którzy dotychczas trzymają się w rezerwie, chociaż obie grupy zaliczają ich do swoich zwolenników, a ta tylko zwycięży, do której oni się przyłączą.

Senzacyjny proces o zabójstwo faszysty francuskiego.

Rojaliści francuscy organizacyą wojskową. — Daudet sprowokował śmierć Jauresa.

Wobec niedawnej, tragicznej śmierci młodego Daudeta, który jakoby stawszy się anarchistą, zamierzał zabić własnego ojca, leadera rojalistów, ale w ostatniej chwili przeniósł samobójstwo nad ojcobójstwo — zakończony onegdaj w Paryżu proces Germainy Berton jest tem większą sensacyą.

Germaina Berton, 22-letnia anarchistka w dniu 22 stycznia br. strzałami z rewolweru położyła trupem w redakcyi rojalistycznej „Action Francaise" Maryusza Plateau, członka redakcyi tego pisma i generalnego sekretarza ligi rojalistów.

Oskarżona jest córką robotnika i prywatnej nauczycielki z Paryża. Ojciec odumarł ją wcześnie, matka podobno nie była zbyt czułą. Córka odpłacała jej zupełną obojętnością, którą publicznie afiszowała.

W Tours należała do komunistów. Wydalono ją z partyi za kradzieże, a jak sama zeznaje, za to, że zarzucała towarzyszom zbytnią uległość dla rozkazów z Moskwy płynących. Powróciwszy do Paryża G. Berton wstępuje w szeregi anarchistów.

Z jednym z nich żyje blisko i korzysta z jego pomocy pieniężnej. Po aresztowaniu jej za zabójstwo Maryusza Plateau, przyjaciel ów Gohary, ginie śmiercią samobójczą. Przypomnienie tej śmierci na rozprawie nie czyni na oskarżonej wielkiego wrażenia.

Germaina Berton zamierzała początkowo zabić samego Daudeta. W tym celu zagrala rolę zdrajczyni i zgłosiła się do rojalistów, demaskując im rzekomy zamach na nich ze strony anarchistów.

Zamach był zmyślony, ale za to Berton zakomunikowała niemało szczegółów z życia swych towarzyszy.

Kiedy z powodu nieoczekiwanych okoliczności nie mogła dokonać zamachu na Daudeta, ani na drugiego wpływowego rojalisty Maurresa, wybór jej padł na Marynsza Plateau.

Oskarżona twierdzi, że Plateau na posłuchaniu w redakcyi „Action Francaise" sprowokował ją cynicznem zachowaniem się.

Mimo przyznania się do popełnionego czynu Germaina Berton została onegdaj przez sąd przysięgłych uniewinniona.

Zakończenie pozornie nieoczekiwane, stanowiące największą sensacyę w kraju sensacyjnych rozpraw nad tajemnicami paryskiego rojalistycznego faszyzmu, staje się w dużym stopniu zrozumiałe dopiero w świetle rewelacyi jednego z ostatnich kulminacyjnych posiedzeń, na którym przesłuchiwano dwóch głównych kierowników słynnej paryskiej „Action Francaise" pp. Karola Maurras i Leona Daudet. Do dnia tego skazanie „anarchistki" Germeny Berton pozostającej pod oskarżeniem o niewątpliwy fakt zabójstwa, zdawało się być nieuniknione. W dniu tym jednak obrońca oskarżonej adwokat Torres nagle przeszedł do ataku. Przedewszystkiem wydobył od p. Leona Daudeta wyznanie, że **organizacya jego jest wojskowo zorganizowana i że uważa za swe zadanie „tropienie" wszystkich wrogów „Action Francaise" dlatego, iż uważa ich równocześnie za wrogów Francyi.** Wyznanie to wydobyte zostało od p. Daudeta bezpośrednio po rzuconem przez Germenę Berton oskarżeniu, że p. **Daudet sprowokował rozmyślnie śmierć Jaures'a**, oskarżeniu, któremu **p. Daudet zaprzeczyć nie umiał.** Jednocześnie adwokat Torres wydobył od pp. Daudet i Maurrasa wyznania, że wiedzieli oni o przygotowywanym na nich zamachu anarchistycznym i dlatego „kazali się zastępować" przez sekretarza swego p. Maryusza Plateau. P. Leon Daudet „przyciśnięty do muru" wyznał również dosłownie:

„Przyznaję, że zbyt mało zwracałem uwagi na niebezpieczeństwo grożące memu sekretarzowi".

Począwszy od tego ostatniego o jakim nadeszłe paryskie dzienniki wspominają, momentu, w sensacyjnym procesie nastąpił zwrot, którego rezultatem było uniewinnienie oskarżonej przez sąd przysięgłych w Paryżu.

Zjazd instytucyi społecznych w Małopolsce wschodniej.

Lwów, 26 grudnia.

W obecności 52 delegatów, reprezentujących 34 miejscowości, 20 zakładów i 32 komitetów sierocych odbył się w sali Koła Kobiet Żydowskich zjazd delegatów instytucyj opiekujących się sierotą i dzieckiem żydowskiem wsch. Małopolski.

Po powitaniu delegatów i przedstawicieli J. D. C. przez dr. A. Reichensteinową imieniem założycieli K. C. wybrano prezydyum obrad.

Dr. Wiesenberg zawiadomił delegatów o legalizacyi nowego statutu.

Z kolei wygłosił dr. M. Schaff sprawozdanie z działalności ustępującego Komitetu, podnosząc, że wobec stopniowej likwidacyi akcyi JDC., społeczeństwo będzie musiało wstępować w miejsce JDC. i umożliwić mu w ten sposób zupełne wycofanie się po pewnym czasie bez szkody dla akcyi sierocej.

Na razie zobowiązano K. C. do skreślenia około 200 sierót z etatu JDC. przy równoczesnem przejęciu ich przez społeczeństwo a dopiero obecnie zarządził JDC. bardzo znaczną redukcyę liczby sierót, która to redukcya z miesiąca na miesiąc będzie postępować.

W cyfrach ujęta działalność Komitetu Centralnego za ostatni okres przedstawia się jak następuje:

Tytułem subwencyi od JDC. otrzymano od 1 maja do końca grudnia 1923 35,881,958.121 mk.

Wydano:

1) Na utrzymanie zakładów	9,249,912.676 mk.
2) Na zasiłki dla sierót w opiece domowej	19,712,567.445 mk.
3) Na odzież	6,707,478.000 mk.
4) Na kolonie wakacyjne	212,000.000 mk.
Razem	35,881,958.121 mk.

W tym samym czasie złożyło społeczeństwo wprost na potrzeby zakładów sierocych oraz sierót w opiece domowej, następujące sumy:

1) Na utrzymanie zakładów sierót	10,749,554.859 mk.
2) Na utrzymanie sierót w opiece domowej	4,926,063.860 mk.
3) Na kształcenie ogólne	1,030,805.000 mk.
4) Na kształcenie zawodowe	49,646.000 mk.
5) Na odzież	569,747.000 mk.
6) Na pomoc lekarską	30,175.670 mk.
7) Na różne wydatki	519,150.000 mk.
Razem	17,875,142.389 mk.

Prócz tego wypłacił Komitet Centralny tytułem zasiłków dla zakładów i sierót w opiece domowej kwotę 1,097,326.812 mk., tak, iż ogólny udział społeczeństwa w akcyi sierocej wynosi 18,972,469.201 mkp.

W toku dyskusyi przybył na zjazd poseł dr. D. Schreiber, który imieniem Koła Żydowskiego oświadczył gotowość Koła do współpracy i najdalej idącego popierania Komitetu Centralnego, jako instytucyi, skupiającej część integralną żydowskiej pracy społecznej, zdążających w swej działalności do celów, które są celami całego społeczeństwa żyd.

Obrady popołudniowe wypełniły referaty dra M. Schaffa pt.: „Organizacya akcyi sierocej w przyszłości" i dr. Klaftenowej pt. „Zawodowe wykształcenie sieroty". W dyskusyi zabrali głos pp.: Munzowa, inż. Czaczkes, dyr. Neustadt i dr. Bickeles.

Poczem przystąpiono do wyboru Rady naczelnej, z pośród której wyłonił się Wydział Wykonawczy, w następującym składzie:

Prezydyum: Dr. W. Wiesenberg (prezes), dr. M. Schaff (wicepr.), Dr. K. Halpern (wicepr.), red. L. Weinstock (sekr.), dr. A. Reichensteinowa (skarbnik).

Członkowie: dr. C. Klaftenowa i dr. A. Schorr.

DR. BRUNO KIRSCHNER, BERLIN.

Pierwsza wielka wystawa żydowska.*)

Myśl i projekt.

Kiedyś odbyć się musi pierwsza wielka żydowska wystawa z potrójnym zakresem działania: pokazania wielkiej żydowskiej publiczności, zresztą nietylko żydowskiej, co było, co jest, co być powinno i być może. Jako żywa, historyczna nauka poglądowa, przegląd całego żydowskiego życia teraźniejszości rzut oka na możliwości przyszłe, dalekosiężny apel do pracy. Bezwątpienia mamy w tej chwili ważniejsze troski i zadania; nie wolno jednak zapomnieć, że taki przegląd przy odpowiedniej sposobności (Kongres światowy?) godnie urządzony, w wielkim stylu i tak artystycznie jak i technicznie doskonały, reprezentatywny dzięki udziałowi wszystkich w grę wchodzących organizacyi instytucyi i fachowców dać musi najsilniejsze impulsy każdej pozytywnej pracy żydowskiej a także czystej walce obronnej. Zrównoważy ona wydatki w pieniądzach, czasie i trudach nadzwyczaj owocodajnie. Od blisko 100 lat zwykły ludy zachodu od czasu do czasu wedle ułożonego planu okazywać światu twory własnej kultury i gospodarstwa na wystawach noszących mniej lub więcej cechę narodową. Naród żydowski choć niezorganizowany narodowo tak szczęśliwie jak one, jednak dorównywujący im pod względem skarbów, bogatej przeszłości, rozgałęzienia i intenzywności codziennego życia i żarzącego się, choć jeszcze wielokrotnie przygłuszonego pędu ku przyszłości, spełniłby w ten sposób obowiązek honorowy wobec siebie samego a nadto dokonałby mądrego dzieła politycznego, gdyby we wszystkich swych warstwach, zjednoczonemi siłami wzniósł się do czynu zamanifestowanego w projektowanej właśnie wystawie; Czyż trzeba jeszcze wielu słów, by wykazać, jak bardzo spotęgowałoby się działanie niemej wymowy takiej wystawy przez połączenie jej z odczytami, oprowadzaniem, filmami, teatrem, koncertami, produkcyami, słowem przez rozszerzenie do „Tygodnia żydowskiego" i w jak potężny sposób wszystkie warstwy żydowskie na tym terenie powinny się zgodnie ze sobą sprzęgnąć? Korzyści i potrzeby wystawy takiej uzasadniać szerzej nie można na łamach dziennika. Słowa powyższe mają na celu jedynie myśl tę postawić pod dyskusyę (nie musi ona być koniecznie publiczną), przedstawić pierwszy, z natury rzeczy niezupełny projekt i pobudzić do dalszego obmyślenia idei.

Na wstępie pragnę zaznaczyć, że o stronie finansowej urządzenia nie można jeszcze tutaj i teraz rozprawiać. Nawiasem tylko pragnę zaznaczyć, że conajmniej wskazanem jest, by opłaty za udział, karty wstępu, prowizye od obrotu, katalogi wystawowe (sprzedaż i inseraty) pokryły koszta i że wynalezienie dalszych źródeł dochodu prawdopodobnie nie jest wykluczonem!

Jak przy wielu wystawach i wogóle przy wszystkich, także literackich, syntetycznych produkcyach wielkich kompleksów eksponatów powstaje odnośnie do rozbudowy i podziału wystawy zasadnicze pytanie: Zorganizować wystawę historycznie czy też systematycznie? Bez względu na ten system, każdy z tych obydwóch zasadniczych punktów widzenia prowadzi do niedoskonałości, do rozdarcia materyału albo do jego podwójnego eksponowania, wskutek czego postulat przejrzystości w mniejszym lub większym stopniu doznaje uszczerbku. Trzeba się jednak zdecydować. Dla poniższego szkicu wybieram na razie chronologiczny jednak mieszany układ główny, jakkolwiek nie chcę przeoczyć zalet czysto rzeczowego układu i jakkolwiek nie uważam, by należało z góry wykluczyć dyskusyę nad nim. Zresztą dla obydwóch punktów widzenia wchodzi w grę przy materyałach żydowskich także drugi zasadniczy podział mianowicie, naprzód wedle krajów a później wedle momentów rzeczowych.

Schemat podziałowy należałoby tedy mniej więcej tak ułożyć:

A) N a r ó d ż y d o w s k i w p r z e s z ł o ś c i.

I. Wykopaliska w Palestynie: poszczególne przedmioty, fotografie, szkice.

II. Obrazy z historyi żydowskiego rozproszenia: przedewszystkiem reprodukcye np. łuk Tytusa, wojny krzyżowe, prześladowania Żydów, ghetto, życie gminy i rodziny, przywileje, listy opiekuńcze, bulle itd.

III. Żydowskie księgarstwo i piśmiennictwo: np. rodały, megiloth, akty ślubne i rozwodowe, Hagady pesachowe, modlitewniki, pierwodruki (incunabula) zwłaszcza biblii, egzemplarzy talmudu, rękopisy, malowidła miniaturowe, stara prasa, roz

*) Publikując projekt dra Kirschnera pragniemy wywołać dlań w szerokich kołach społeczeństwa żydowskiego jak najżywsze zainteresowanie i gorące poparcie. — Red.

Z SALI ODCZYTOWEJ.

Odczyt posła Hartglasa.

Kraków, 28 grudnia.

W ubiegłą niedzielę wygłosił poseł Hartglas w sali Kahału wobec licznie zebranej poważnej publiczności referat na temat „Polityki Koła Żydowskiego“. Prelegent w blisko dwugodzinnym referacie, wśród rosnącego zainteresowania publiczności przedstawił z gruntowną znajomością problemów polityki polskiej całokształt sytuacyi parlamentarnej w sejmie naszym, jakoteż warunków, wśród których Koło Żydowskie pracować musi, mając przeciw sobie zażarcie antysemicką prawicę i chwiejną, antysemityzmem prawicy zasugerowaną lewicę. Złamanie dogmatu o czysto polskiej większości i przemienienie jej w zasadę większości obywateli Rzeczypospolitej uważa prelegent za zasadniczy cel polityki „Koła Żydowskiego“. Na całym szeregu przykładów zaczerpniętych z ustawodawstwa i praktyki administracyjnej wykazywał prelegent jak fatalnie odbija się polityka antysemicka na całokształcie spraw państwa polskiego.

Referent podkreślił, że w sprawach gospodarczej sanacyi państwa Koło Żydowskie zawsze będzie popierało rząd, lecz stać będzie również na stanowisku, że kompleks spraw gospodarczych nie da się odłączyć od spraw politycznych i dlatego żądać będzie równoczesnej realizacyi konstytucyi.

Pod koniec referatu prelegent zajął się szczegól nie okresem tworzenia rządu przez posła Thugutta i podkreślił, że niektóre fakta ostatniej chwili wskazują na to, że lewica zaczyna się oryentować w tem, iż jej dotychczasowa droga była złą dla państwa i dla niej.

Wywody prelegenta nacechowane jak zwykle bezwzględną rzeczowością i objektywizmem nawet wobec przeciwników politycznych obdarzyła publiczność gorącymi oklaskami.

Z TEATRÓW KRAKOWSKICH.

— DZISIEJSZA PREMIERA TEATRU IM. SŁOWACKIEGO poświęcona jest szczeremu niefrasobliwemu humorowi staropolskiemu, którego jednym z najweselszych zabytków jest farsa Fredrowska pt. „Gwałtu co się dzieje“. Pogodny ten utwór obfituje w kapitalne sceny i sytuacye z bohaterkami, które wzięły się do rzemiosła męskiego zdając swe kostyumy i zajęcia na mężczyzn. Arcypocieszna akcya daje w tej sztuce olbrzymie pole popisu artystkom i artystom w nieoodziennych gro teskowych rolach, zaś nowa inscenizacya z reż. Piekarskiego nadaje komedyi niewidziany dotychczas wyraz sceniczny. Do wesołej tej sztuki inaugurującej lżejszy repertuar karnawałowy przygotował p. Pronaszko nową, odpowiednią stylowo dekoracyę. Obsada ról głównych jaką tworzą pp. Mazarekówna, Klońska, Zalewska oraz Szymański Kułakowski, Dobiesław, Mirczyński, Winawer i i. zapewniają sztuce godne wykonanie. „Gwałtu co się dzieje“ powtarzane będzie jutro wieczór, w poniedziałek, wtorek i środę p. tygodnia. Najbliższe przedstawienia „Betlejem Polskiego“ odbędą się jutro popołudniu i we wtorek 1 stycznia.

— TEATR MARYONETEK. We wtorek 1 stycznia o godz. 11 przed południem występuje teatr p. Hemzaczka w sali teatru im. Słowackiego z atrakcyjną premierą pt. „Zaczarowany las“

— Z „BAGATELI“. Przemiła, pogodna komedya Heltaia „Kaprys kobiecy“ ukaże się jeszcze dzisiaj, jutro, w niedzielę 30 bm. i w środę 2 stycznia poczem w pełni powodzenia schodzi z afisza, aby ustąpić miejsca jednej z najlepszych i najweselszych komedyi starszego repertuaru „Wesela Fonsia“ Ruszkowskiego pod reżyserą p. Noskowskiego. Dziś popołudniu o godz. 4 po cenach zniżonych po raz 16-ty atrakcyjna sztuka Pirandella, „Mężczyzna, zwierzę i cnota“.

— OPERETKA. W sobotę premiera wodewilu St. Turskiego „Krowoderskie zuchy“ z występem A. Kolman, M. Winklera, P. i E. Koszutskich. Próbami kieruje autor, kierownictwo teatru dołożyło wszelkich starań, aby wystawa wypadła pod każdym względem wzorowo. W niedzielę o godz. 4 po południu „Ostatni walc“, wieczór „Krowoderskie zuchy“.

TEATR IM. J. SŁOWACKIEGO.

Sobota „Gwałtu co się dzieje“ (premiera).
Niedziela popo. „Betlejem polskie“, wieczorem „Gwałtu co się dzieje“.

TEATR MIEJSKI OPERA I OPERETKA.

Sobota „Krowoderskie zuchy“.
Niedziela popoł. „Ostatni walc“, wiecz. „Krowoderskie zuchy“.

TEATR BAGATELA.

Sobota popoł. „Mężczyzna, zwierzę i cnota“ (po cenach zniżonych)), wiecz. „Kaprys kobiecy“.

REPERTUAR KIN

„REDUTA“: „Księżniczka Terabak z Lyą Marą i amer. farsa z Fallym.
„WANDA“: „Bartek zwycięzca“.
„SZTUKA“: „5 komedyjek“.

ZE SPORTU.

KLUBY CZESKO SŁOWACKIE W HISZPANII.

D. F. C. Praga—F. C Iberia 7:0 (4-0); D. F. C. Praga—Real Sotiebad 3:1 (2:1); Real Sotiebad—D. F. C. Praga 3:0 (2-0); Barcelona—Sparta (Praga) 1:0; Druga rozgrywka: Barcelona—Sparta (Praga) 2:1.

Tak zatem jedna z najlepszych drużyn kontynentu pobitą została dwukrotnie w Hiszpanii.

Slavia (Praga)—Bilbao 9:2 (4:0). W drugiej rozgrywce 4:4 (0:3).

MAKKABI (Berno) WE WŁOSZECH.

Makkabi — F. C. Legnano 0:0, Makkabi—F. C. Specia 0:0; Makkabi—F. C. Sampierdarena 3:1,

WIEDEŃSKIE KLUBY ZAGRANICĄ.

Hiszpania: Real—Sociebad—Rapid (Wiedeń) 2:1 (2:1),; Rapid—Benefico (Lizbona) 2:1; (Vienna)—Gras Shoppers (Zurych) 2:1; Sport club (Wiedeń)—F. C. Torino 2:1 (1:1); F. C. Bologna—Sportclub (Wiedeń) 2:1; Admira (Wiedeń)—Jugosławia (Belgrad) 5:2.

Ze świata.

ANTYFASZYSTOWSKI RUCH WŚRÓD WŁOSKICH AKADEMIKÓW. Włoski dyktator Mussolini przeprowadza między innemi także reformę na uniwersytetach włoskich. Postanowił znieść dotychczasową autonomię uniwersytetów i podwyższyć znacznie opłaty. To wywołało wśród akademickiej młodzieży oburzenie. Stworzono tajny związek, który wydał odezwy, wskazujące na to, że wedle reformy Mussoliniego będą uniwersytety dostępne tylko dla bogatszej młodzieży. Rząd i organizacye faszystowskie zwalczają ten ruch wśród akademików, a formy tej walki są niezwykle ostre. W Neapolu np. obsadziło wojsko uniwersytet, w Palerno zabarykadowali się akademicy w gmachu uniwersyteckim. W Bolonii strejkują akademicy i urządzają uliczne demonstrancye.

45 LAT WE WIĘZIENIU. Do małej wioski hiszpańskiej, niedaleko Toledo wrócił niedawno 85 letni starzec, po 45 letnim pobycie we więzieniu. W latach między 1870 a 1881 stał on na czele bandy rozbójniczej, która napadała na bogatych kupców. Policya przez długi czas nie mogła go ująć ponieważ znajdował zawsze schronienie u chłopów, z którymi dzielił się łupem. Po 45 latach więzienia przybył do swojej wioski rodzinnej, a jako 85 letni starzec objeżdża teraz lasy i góry — dawne pole swego działania.

swój hebrajskich liter.

IV. **Żydowski przemysł artystyczny** w średniowieczu: przedmioty użytku synagogalnego i domowego, medale itp., wypożyczone z muzeów, zbiorów gminy lub prywatnych.

V. **Żydowskie budowle średniowiecza:** reprodukcye synagog, szkół i budynków gmachów gminy. W łączności z tem może pewne oddziały specyalne:

VI. **Biblia w sztuce narodów** (może wedle Teodora Ehrensteina: „Stary testament w obrazie“, przyczem oczywiście należałoby podkreślić więcej wpływ biblii na artystów wszechczasów niż na twórczość żydowskich artystów).

VII. **Żyd w karykaturze:** (i w literaturze antysemickiej, a zatem książki, gazety, plakaty).

VIII. **Podobizny i autografy sławnych Żydów** (może zbiór Abrahama Szwadrona, którego część wystawioną była na XIII. kongresie syonistycznym w Karlsbadzie).

B) Życie narodu żydowskiego.

I. **Ogólny rzut:** liczba i rozmieszczenie wedle krajów, zawodów, statystyki ludnościowej, imigracyi itd. Tabele i dyagramy; szczególne podkreślenie zróżniczkowania zawodowego u Żydów.

II. **Żydowski dział organizacyjny:** organizacye polityczne, religijne, naukowe, zawodowe, syonizm; ruch młodzieży, robotniczy, gimnastyczny i sportowy; współczesna opieka społeczna; (broszury, sprawozdania etc.)

III. **Szkolnictwo:** ludowe, średnie, zawodowe, frebiówki, biblioteki; cheder i jesziwa; seminarya rabinackie i nauczycielskie (fotografie, środki naukowe, książki statystyki).

IV. **Książka żydowska:** zbiorowa wystawa żydowskich nakładców i księgarzy; specyalne oddziały dla muzyki żydowskiej (odczyty), żydowskiej prasy współczesnej.

V. **Żydowska sztuka i przemysł artystyczny:** obrazy, grafika, plastyka; żydowska architektura (synagogi, szkoły i instytucye itd.); nowoczesne wytwory przemysłu artystycznego (Becalel, wileńska szkoła itd.).

VI. **Rok żydowski:** sobota i święta, urodziny, barmicwa, wesele, śmierć; przepisy hygieniczne i żywnościowe (obrazy oryginalne, reprodukcye, film!)

VII. **Życie żydowskie na Wschodzie i w dalekich krajach:** okazanie utrzymanych właściwości życia żydowskiego w krajach koncentracyi mas żydowskich; rozproszone żydowskie odłamy i gminy (północna Afryka, wschodnia Azya, Kaukaz itd.).

VIII. **Portrety sławnych żyjących Żydów** (politycy, rabini, uczeni, artyści, filantropi, ekonomiści itd.)

C) Palestyna.

I. **Praca dla Palestyny:**
a) Początki syonizmu.
b) Organizacya syonizmu.
c) Rezultaty i zadania syonizmu.
d) Żydowski Fundusz Narodowy.
e) Keren Hajessod.
f) Niesyońska prasa palestyńska.

Do tego: literatura, fotografie, statystyka.

II. **Życie w samej Palestynie:**
a) **Kraj i ludność:** krajobrazy, typy żydowskie, Arabowie, chalucim, wystawa palestyńskiej flory, miała miejsce na ostatnim k...
b) **Gospodarstwo i komunikacya:** przemysł życie portowe, kolejnictwo, budowle, modele i projekty.
c) **Miasto, wieś i osiedla:** agrykultura i jej produkty, w oryginale podobiznach, statystyce.
d) **Życie duchowe.**

Wszystko to przy pomocy filmów, materyału obrazowego i literatury.

O ile znachodzą się materyały z dawniejszych po dobnych urządzeń, prób i planów (np. Anglo Jewish Historical Exposition London 1887, żydowski oddział na Międzynarodowej wystawie hygienicznej w Dreźnie 1911, jakoteż rozmaite wystawy palestyńskie), to trzebaby materyały te wciągnąć w obręb przygotowań.

Wszystko to ma raczej charakter szkicu niż wyliczenia; każdy punkt możnaby rozwinąć w osobnym referacie. Rozumie się samo przez się, że wszelkie eksponaty muszą być zaopatrzone krótkim tekstem objaśniającym; katalog wystawowy może w tym kierunku pójść dalej, podać syntetyczne referaty i opisy i stać się w ten sposób trwałym literackim dokumentem o samoistnej wartości. Zresztą może wystawa wśród dogodnych warunków, w całości lub w części zamienić się we wystawę wędrowną i zwiedzić większą ilość centrów życia żydowskiego (np. Wilno, Kowno, Warszawa, Lwów, Wiedeń, Berlin, Paryż, Londyn, Nowy Jork, Palestyna.

Ewentualną korespondencyę w tej sprawie prosi się skierować na adres Dr. Bruno Kirschner, Berlin-Nikolassee, Münchowstr. 5a. (Tel. Wann-

KRONIKA.

Kraków, 29 grudnia.

„Udział Żydów w rozwoju medycyny“.

Na powyższy temat odbędzie się w niedzielę 30 bm. staraniem związku żydowskiej młodzieży akademickiej „Przedświt-Haszachar“ w wielkiej sali Kahału, Krakowska 43 odczyt p. dra O. Herschdörfera.

Czysty dochód przeznaczony na uruchomienie szpitala żydowskiego. Temat, który obrał p. prelegent powinien, szczególnie dzisiaj w dobie numerus clausus spotkać się z wielkiem zainteresowaniem. W chwili, kiedy ogranicza się młodzież żydowską w jej prawie do czerpania nauki a w szczególności medycyny, interesującem będzie zapoznać się z zasługami żydowskich uczonych dla ludzkości w dziedzinie medycyny.

Także cel, na który przeznaczony jest czysty dochód z odczytu zasługuje na najgorętsze poparcie ludności.

Początek odczytu o godz. 11'30 w południe.

Studenci nie podlegają ograniczeniom imigracyi do St. Zjednoczonych

Departament immigracyjny Stanów Zjednoczonych ogłosił rozporządzenie, mocą którego studenci przybywający do kraju dla celów naukowych nie podlegają ograniczeniom immigracyjnym. Muszą jednak odnośnym konsulom amerykańskim lub inspektorowi emigracyjnemu przedłożyć świadectwa ukończonej szkoły średniej, które upoważniają go do studyów na wyższych uczelniach.

Pozwolenie na wyjazd i pobyt w Stanach Zjednoczonych będzie wydawane studentom na jeden rok z prawem przedłużania na dalszy okres studyów.

— DALSZE UWOLNIENIE ARESZTOWANYCH POD ZARZUTEM UDZIAŁU W ROZRUCHACH. Wczoraj wypuszczono z więzień sądu okręgowego karnego w Krakowie radcę m. Ziffera oraz Szczucińskiego i Knapińskiego, aresztowanych w związku z rozruchami krakowskimi. W najbliższych dniach mają nastąpić dalsze uwolnienia. Wczoraj przybył do Krakowa szef sekcyi ministerstwa sprawiedliwości p. Augustynowicz i odbył konferencyę w nadprokuraturze w sprawie toku śledztwa o zajścia listopadowe.

— REDUKCYA PERSONALU W MAGISTRACIE. Jak się dowiadujemy, prezydyum miasta po przeprowadzeniu planu redukcyi pracowników miejskich wydało naczelnikom poszczególnych wydziałów i zakładów polecenie, by w najbliższych dniach przedłożyli wykazy osób objętych redukcyą. Ogółem usuniętych zostanie około 200 sił prowizorycznych, i to zarówno urzędników, jak i służby miejskiej. Funkcyonaryusze ci mają otrzymać wypowiedzenia z dniem 1 stycznia 1924; jak słychać, w styczniu przyjeżdża do Krakowa komisya rewizyjna wydziału samorządowego we Lwowe celem przeprowadzenia rewizyi ksiąg kas miejskich.

— ZNACZNE PODROŻENIE BONÓW GAZOWYCH I ELEKTRYCZNYCH. Wczoraj wieczorem odbyło się w magistracie krakowskim posiedzenie komisyi gazowo-elektrycznej, na którem ustalono następujące ceny bonów na najbliższy tydzień: 1 kilowat prądu 690 tysięcy (dotąd 370), 1 metr sześć. gazu 350 tysięcy (dotąd 250). Uchwalono równocześnie zmniejszyć opust dla motorów elektrycznych z 60 procent na 50 procent. Wkońcu postanowiono celem uniemożliwienia spekulacyi bonami znieść obecnie istniejące, a w ich miejsce wprowadzić nowe bony, ważne na przeciąg jednego miesiąca. Dotychczasowe bony zachowują swą ważność do dnia 1 marca.

— PODROŻENIE OPŁAT HOTELOWYCH. W biurze wiceprezydenta m. Wielgusa jawiła się wczoraj delegacya gremium hotelarzy w sprawie podwyżki opłat za wynajm pokojów w hotelach. Prezydyum miasta przyznało hotelarzom 60 procentową podwyżkę [illegible]

Porozumienie między lokatorami a właścicielami realności w Krakowie.

Doniosła uchwała wspólnej konferencyi. — Ustalenie mnożnika czynszowego.

Wczoraj zapadła w Krakowie doniosła decyzya w sprawie regulowania czynszów mieszkaniowych. Z inicyatywy wiceprezydenta m. Rollego zebrali się wieczorem w magistracie reprezentanci związków właścicieli realności i lokatorów celem ostatecznego porozumienia się w tej sprawie i uniknięcia ustawicznych zatargów na tle rozbieżności zdań co do ustalania wysokości czynszów. Po kilkugodzinnych ożywionych obradach przyjęły obie strony mnożnik w wysokości 13.636, który stanowić będzie podstawę do obliczania czynszów, ustalonych na mocy ustawy z roku 1921, tj. dwukrotnych czynszów zasadniczych (przedwojennych) od mieszkań, a czterokrotnych czynszów od lokali handlowych. Przyjęto również bardzo doniosłą dla drobnego kupiectwa innowacyę, a mianowicie, że **lokale handlowe, od których płacony w roku 1914 czynsz nie przekraczał 60 koron, traktowane będą narówni z mieszkaniami prywatnemi,** t. zn. mnożnik będzie u nich stosowany **od dwukrotnego, a** nie od czterokrotnego czynszu. **Opłaty za świadczenia domowe ustalono ryczałtowo na 40 procent** czynszu.

Postanowienia powyższej umowy **obowiązywać** będą od 1 stycznia 1924 roku, a **mnożnik ustalany** będzie każdego miesiąca na wspólnych **posiedzeniach** na podstawie kursu franka **złotego.**

* * *

Dla przykładu podajemy następujące **obliczenie** czynszu według wczoraj zawartej umowy:

Mieszkanie, za które płacono w lipcu **1914 roku** 100 koron miesięcznie, kosztować **będzie obecnie** 2×100×13636=2,727.200 i 40 procent **świadczeń** 1,090.880 tj. razem 3,818.080 mp.

Za lokal handlowy, który kosztował w **1914 roku** 300 koron miesięcznie, płacić się **będzie obecnie** 4×300×13636=16,363.200 i 40 procent **świadczeń**, razem 22,908.480.

Spis ludności w Krakowie.

Celem spisu rejestrarya płatników podatku majątkowego.

W najbliższym tygodniu rozpoczyna się w Krakowie spis ludności celem rejestracyi posiadaczy majątków, obowiązanych do zapłaty podatku majątkowego. Spis potrwa prawdopodobnie miesiąc, zależnie od liczby personalu pomocniczego jakim będzie rozporządzać miejskie biuro statystyczne. W tym okresie będą komisarze spisowi **obchodzili** poszczególne gospodarstwa i **doręczać fasye** podatkowe, które wypełniać będą podatnicy, **poczem** złożą je w oznaczonych urzędach. **Szczegółowe instrukcye** obwieszczone będą w najbliższych **dniach afiszami.**

Olbrzymia podwyżka ceny mięsa.

Kilogram mięsa bez dokładki -- blisko 3 miliony! Również pieczywo znowu podrożało.

Wczoraj przedpołudniem członkowie miejskiej komisyi cennikowej zebrali się na targowicy miejskiej celem przeprowadzenia na miejscu kalkulacyi cen mięsa. Po zabiciu kilku sztuk bydła rozważono poćwiartowane części i przeprowadzono dokładną kalkulacyę cen. Sztuka bydła, której 1 kg żywej wagi kosztował 1,550.000 mp., straciła po zabiciu tyle na wadze, że 1 kg mięsa wołowego z dokładką wypadł w kalkulacyi na 2,400.000 mp. w klasie pierwszej, 2,200.000 mp. w klasie drugiej i 2 miliony w klasie trzeciej. Wołowina bez dokładki według klas 2,880.000 mp., 2,640.000 mp. **i** 2,400.000 mp., cielęcina 2,200.000 mp., 2 **miliony mp.** i 1,800.000 mp.

Następnie komisya cennikowa odbyła **posiedzenie** w magistracie, na którem poddała **rewizyi cenę** pieczywa. Postanowiono nie podwyższać **ceny** bułek, zaś na chleb ustanowiono cenę **210 tysięcy** mp. za 1 kg jasnego, a **185 tysięcy mp. za ciemny.** Kalkulowano na podstawie przeciętnej **22 miliony** mp. za 100 kg mąki żytniej.

Opłat telefonicznych nie wolno kredytować!

Tak brzmi polecenie ministeryum poczt.

Ministeryum poczt rozesłało do wszystkich dyrekcyi zawiadomienia, że urzędy pocztowe ustalonym zwyczajem z czasów przedwojennych kredytują po kilka miesięcy opłaty telefoniczne za rozmowy międzymiastowe i abonament telefonów nietylko instytucyom samorządowym i społecznym, lecz nawet osobom prywatnym. — Urzędy zapominają, że kredytowanie opłat w obecnych warunkach naraża skarb państwa na dotkliwe straty, gdyż każda należność przetrzymana przez interesenta choćby tylko jeden miesiąc traci conajmniej trzy czwarte swej pierwotnej wartości. **Wobec** powyższego ministeryum **poleca** by **kredytowanie** opłat telefonicznych instytucyom **państwowym**, samorządowym i gminom **miejskim,** a tembardziej osobom prywatnym **natychmiast** zostało przerwane. **Ministeryum** wyjaśnia przytem, iż opłaty abonamentowe mogą być kredytowane jedynie instytucyom państwowym i to na warunkach podanych w okólniku z dnia 9 grudnia br.

— CENY WĘGLA GÓRNOSLĄSKIEGO. Hurtownicy węgla w Krakowie przedłożyli magistratowi kalkulacyę cen węgla górnośląskiego z ostatniego transportu. Według nowego cennika 1 ctm. węgla górnośląskiego w składach przy kolei kosztuje 3.687,200 mp, u drobnych handlarzy w mieście 3.950,000 mp.

Z dniem 1 stycznia wchodzi w życie nowa podwyżka cen węgla zarówno z kopalń krajowych, jak i górnośląskich.

— KARY ZA LICHWĘ I BRAK CENNIKÓW. W ostatnim czasie magistrat krakowski ukarał kilku rzeźników za pobieranie nadmiernych cen za mięso. I tak skazani zostali: Władysław Rogoda na 10 milionów grzywny, Edward Saniternik, Franciszka Świątek i Stanisława Bogdałowa wszyscy po 5 milionów mp., Franciszka Zasadzkiego na 2½ miliona, a Albinę Hausner na 2 miliony mp.

Nadto ukarano ponad 100 kupców za brak cenników i przekroczenie cen maksymalnych. Kilkanaście spraw skierował magistrat do prokuratoryi.

— RYBY NA PL. IZAAKA kosztowały wczoraj: 1 kg karpia 3 do 4 milionów mp., 1 kg wiślanych 3 miliony.

— USTAWICZNĄ NIESPODZIANKĘ stanowi dla gospodyń spacer, odbywany dwa razy w tygodniu [illegible] ciągle pędzą w górę, nie oglądając się wcale na haussę, a co gorsza na baissę dolara. Wczorj notowno nstępujące ceny nabiału: mleko zbierane 130 do 150 tysięcy mp., niezbierane 220 do 250, śmietana słodka 280 do 300, kwaśna 360 do 400, 1 kg masła 3500 do 3600 sera 760 do 800, jajo 90 do 100 tysięcy mp. Drób: kura 3 do 4½ miliona mp., kaczka 3 do 4 i półmiliona mp., gęś 7 do 12 milionów, indyk 10 do 15 milionów, indyczka 8 do 12 milionów mp.

— FAŁSZYWE LIRY. W bankach krakowskich pojawiły się ostatnio znaczne ilości fałszywych lirów włoskich w banknotach po 1000, 500 [illegible] lirów. Władze policyjne wdrożyły dochodzenie w tej sprawie.

— KOLLEGIUM WYKŁADÓW NAUKOWYCH (rynek gł. A—B. 1. 39). Sobota 29 bm. red. Konst. Srokowski: Istota polityki; niedziela 30 bm. Jan Pietrzycki: Starowłoskie pastorałki, a polskie kolendy (z ilustr. muz.) Pocz. o godz. 7 wiecz.

— W CZYTELNI TOWARZYSKIEJ odbędzie się w poniedziałek dnia 31 bm. zebranie sylwestrowe członków. Początek o godz. 10 wiecz. 3342

— PP. BOCHENEK I BERGER (ul. Floryańska) złożyli na rzecz Związku żyd. inwal. wdów i sierót wojen. w Krakowie Mp. 6,500.000 za co Wydział składa serdeczne podziękowanie. 2193

— PODZIĘKOWANIE. Prezydyum ochronki sierot wojennych w Krakowie Mostowa 2, składa serdeczne podziękowania za złożone hojne datki: Po 5,000.000 Mp. złożyli: PP. Leserkiewicz, Meisels, Kaden, B. Goldberger, Schnitzer, Keil, Gertner, Teich, Silberzweig, Aleksandrowicz, Fraenkiel, E. Glaser, Leopold Bertel, Jozua Safier, Jakób Biberman. Po 3,000.000 Mp. złożyli: A. Goldstein, Zyg. Beckman, Szeliński, Bracia Sperber, S. Sattler, J. Feisner, I. Nattel. — Po 2,000.000 Mp. złożyli: Frist Schreiber, Katzner Brauman, Stemplowa, Leinkran. Po 1,000.000 Mp. złożyli: Drobner, Honigwachs i Langer, E. Katz, S. Rubinstein, Turkel, Blatt, Ignacy Spritzer, A. Spinner, L. Wetstein, Rosschwalb, N. N. Süsshof, Leidner, Wassethal, Anisfeld. Ponadto ofiarował art. malarz Neuman obraz do wylosowania.

Dzięki doraźnej i wydatnej pomocy społeczeństwa żyd. groźba zamknięcia ochronki została chwilowo usuniętą. Prosimy uprzejmie tą drogą o dalsze datki celem utrzymania zakładu oddającego zasługi najnieszczęśliwszym ofiarom wojny. 1425

Z kraju.

UROCZYSTOŚĆ WYZWOLENIA POZNANIA.

W dniu 27 bm. obchodzono w Poznaniu uroczyście piątą rocznicę wyzwolenia Poznania z pod jarzma pruskiego. Miasto było bogato dekorowane, w kościołach odprawione zostały nabożeństwa, a w kościele garnizonowym uroczysta Msza dla wojska. Na uroczystość złożyła się następnie defilada wojska, pochód przed ratusz, a wieczorem w obu teatrach miejskich, poprzedzone okolicznościowemi przemówieniami, uroczyste przedstawienia.

Przegląd gospodarczy

FINANSE.

NOWE USTAWY I ROZPORZĄDZENIA. W ostatnich numerach Dz. U. i R. ukazał się szereg ważnych ustaw i rozporządzeń:

W N-rze 131 — Ustawy: o zniesieniu ministeryum zdrowia, o zniesieniu ministeryum poczt i telegrafów, o zmianie ustawy o podatku giełdowym, (podwyższenie go na 8 promille), rozporządzenia: o zmianie terminu płatności podatku od węgla, o mnożnej dla określenia uposażeń funkcyonaryuszów państwowych w styczniu, o nowym mnożniku celnym i in.

W n-rze 132: rozporządzenia o podwyższeniu szeregu podatków pośrednich (od spirytusu, od cukru, od wina musującego, piwa, drożdży, kwasu octowego, olejów mineralnych) o zastosowaniu stałej jednostki przy obliczaniu daniny lasowej o waloryzacyi podatku od skrzynek depozytowych, o zmianach i uzupełnieniach taryfy osobowej i bagażowej, obowiązującej na kolejach polskich.

W n-rze 133: rozporządzenia o wprowadzeniu opłat wywozowych od wywozu seradeli, wyki, peluszki i koniczyny, o przyjmowaniu przed terminem płatności podatków zaliczek waloryzacyjnych, o waloryzacyi podatku od kapitałów i rent.

SANACYA PRZEDSIĘBIORSTW PAŃSTWOWYCH. W celu przeprowadzenia jednolitego planu finansowo-gospodarczego oraz uzyskania całkowitego obrazu gospodarki wszystkich przedsiębiorstw i zakładów państwowych Min. Skarbu wystąpiło na Komitet Ekonomiczny z wnioskiem 1) ażeby bilanse wszystkich przedsiębiorstw i zakładów państwowych były sporządzane od 1 stycznia 1924 r. w złotych frankach; 2) wierzytelności i długi z poprzedniego okresu mają być przeliczone według kursu złotego franka w dniu rozpoczęcia danego okresu, zaś powstałe w ciągu okresu sprawozdawczego według średniego kursu franka złotego w odnośnym miesiącu; 3) całkowity majątek i inwentarz państwowych zakładów ma być na dzień 1 stycznia 1924 r. ustalony i przeszacowany w złotych frankach; 4) utworzenie komitetu finansowego państwowych przedsiębiorstw, złożonego z delegatów poszczególnych ministerstw z sekretarzem generalnym K. B. M. na czele.

Z giełdy.

Kraków, 28 grudnia.

Na rynku walutowym nastąpiło dziś dalsze osłabienie wywołane interwencyą jednego z banków.

Na giełdzie efektów kursa nieco niższe w związku z realizacyą ultimową. Mimo to kilka papierów jak Powsz. Bank Kredytowy, Parowozy, Pocisk, Siersza górnicza, Strug, Krakus i Ćmielów poprawiły się w kursie. Wobec pogodniejszych widoków na markę polską można spodziewać się poważniejszej zwyżki efektów w styczniu.

Po giełdzie zaznaczyła się dość silnie tendencya słabsza. Robiono: Jaworzno drabne 73.000—67.000, po 25 sztuk 64.000—65.000 per medio 110.000, Gazy 60.000, Len 2.200—2.300, Krosno nafta 7.500, Azot 800—825, Chybie 18.000 per medio 25.000, Lokomotywy 1.300—1.500—1.700 Gloria 400 płacono, Bazar Polski 3.200—3.400.

Waluty: Nowy Jork 6,750.000—6,850.000, Paryż 345.000—335.000, Zurych 1,1885.000—1,175.000, Wiedeń 97—95, Londyn 29,500.000, Praga 197.000—201.000.

Akcye bankowe, handlowe i przem.:

	Tranzakcye	
	28 XII.	27 XII.
Polski Bank Przem. I-VIII	950—1050	925—1100
Bank Hipoteczny	—	1500—1550
Bank Małopolski	1500—1700	—
Ziemski Bank Kredyt.	500	500—600
Powszechny Bank Kred.	230—260	170—220
Bank Komercyalny I—IV	150	„ex"
Bank Zw. Sp. Zarobkow.	7000	7500—8000
Polskie Tow. handl.	440—490	480-500 „ex"
Handl. Sp. akc. „Impex"	35—36·5	32—35·5
„Pharma" Mag. Jawornicki	900—960	900—975
Tow. han. Bracia Rolniccy	220—250	220—240
„Polski Glob"	135—145	135—140
C. Hartwig, Poznań	—	—
Żegluga Polska	170—190	160—180
Warsz.Tow.Trans.i Żeglugi	—	—
Zieleniewski I—IV	30500-31000	30000-31000
H. Cegielski, Poznań	2200—2300	2200—2350
Parowozy I-III.	1100—1200	1050—1100
„Automotor" fabr.samoch.	—	—
„Lemiesz" fabr.masz.roln.	—	—
Modrzejewskie Zakł. G. H.	—	—
„Trzebinia" żel.	1475—1560	1450—1550
Zakłady amunic. „Pocisk"	1500—1700	1300
Huta żelazna, Kraków	—	—
„Górka" fabryka cementu	39500-40000	39000-40500
Sierszańskie Zak. Gór. S. A.	17500-18800	16000-18000
„Tepege" Tow. dla prz.gór.	7500—7800	7200—7500
Ska akc. przem. naft. i g. z.	—	—
Karpackie Tow. naftowe	—	—
Akc. Tow. naft. „Galicya"	—	—
A. T. dla przem. oleju skal.	—	—
Polska Nafta	890—948	960—1100
„Pokucie" Naft. Sp. akc.	720—730	720—740
„Oikos" T. A.	—	—
„Strug" Przem. drzewny I.	2650—2750	2350—2600
„Pezet" Powsz. zakł. bud.	325	350—375
Syndykat koszyk. Kraków	270—280	270
Fabr. przet. tł. w Trzebini	7500	7500
„Agrochemia"	—	—
„Krakus" Zj.fab.prz.wysk.	2300—2400	2100—2175
Fabr. cukru w Chodorowie	10200-10550	10300-11000
A. Piasecki	—	3200—3300
Fabr. porcel. w Ćmielowie	3100—3300	2200—2900
Elektr. w Sierszy I-IV	450—500	475—500
S. W. Niemojowski	1000—1050	1000—1050
Fabr. kapeluszy w Myślen.	—	—

Giełda warszawska

Giełda warszawska z dnia 28 b. m. (PAT) Dolary Stanów Zjedn. tranz. 6,300.000, frank złoty w kupnie 1,215.400, bony złote ——, pożyczka złota 9,500—9,750—9,650, milionówka 300—250—270.

Czeki: Belgia tranz. 285000 Berlin tranz. ——— Gdańsk tranz. ——, Holandya tranz. 2389000, Londyn tranz. 27,400.000—27,370.000, Nowy Jork tranzakcya 6,800.000, Paryż tranz. 320500 Praga tranz. 184000—180000, Szwajcarya tranz. 1102500, Wiedeń tranz. 88.65, Włochy tranz. 273000.

Warszawa 28 b. m. (PAT.) **Giełda. Akcye** Podane cyfry rozumieją się w tysiącach Mp. Bank Małopolski, Kraków 1600—1900, Bank Przemysłowy Lwów 1030 Bank Zw. Sp. Zar. Poznań 7000—7500—7300 Puls 750—850 Wildt 1200—1350—1300 Cukier, Warszawa 11500—13000—12500 Cegielski 2100—2250—2175, Ursus 5100—4500 Parowozy 1200—1350—1300 Zawiercie ——, Żegluga 890—500—450, Polska nafta 990—975—1000, Siła i światło 2000—2150—2075, Ćmielow 2500—3350—3250, T. P. G. ——, Starachowice 7150—8200 Pocisk 1600—2050, Zieleniewski 32000—30000, Żyrardów 700000—675000—690000 Chodorów 10500—12000—11500 Trzebinia 1500—1520.

Giełda lwowska.

Lwów, 28 grudnia PAT. Giełda Bank hipoteczny 1825—1840, Bank powsz. kred. 235—225, Bank przemysł. 930—955, Bank ziem. kred. 360—425, Rakszawa 9800, Siersza elektr. 400—425, Sole potas. 9600—9700—9600, Zieleniewski 30.000, Browary 37.500—38.000, Chodorów 9500—9700, Cegielski 2250—2275, Gafota 450—390, ĆĆmielów 2950—2925, Karpalit 1550—1850, Niemojowski 875—890, Parowozy 1125—1100, Pezet 400—390, Siersza górnicza 17.250—17.000, Nafta 1000—990, Oikos 9500—10.250—9850.

EGZOTY LWOWSKIE

Jaworzno grube 65—66.000, Jaworzno drob. 71—89.750, Gazy 69—67.000, Azot 750—800, Chybie 17.500—19.000, Czechowice 310—315, Gazociągi 700—725, Len 2100—1950, Lokomotywy 1000, Nitrat 525—500, Brugger 1400, Gazolina 2425—2350.

Podwyżka podatku giełdowego.

Warszawa, 28. 12 PAT. Z dniem 28 bm. weszła w życie ustawa z dnia 5 grudnia podwyższająca podatek giełdowy. Podatek [illegible] wynosił przy sprzedaży akcyi 8 pro mille, przy [illegible] 4 pro mille. Stawka podatkowa od papierów o stałem oprocentowaniu nie ulega zmianie.

Giełda zurychska.

Zurych, 28 grudnia 1923. Otwarcie giełdy: Berlin —.—, Holandya 216¾, N. Jork 571½, Londyn 24.85, Paryż 29.22, Medyolan 24.84, Praga 16.70, Budapeszt 0.03.02, Bukareszt 295, Belgrad 6.70, Sofia 4.07, Warszawa —.—, Wiedeń 0.008065, Austr. kor. stempl. —.—.

Z giełdy berlińskiej.

Berlin. PAT. Kurs dolara bez zmian. Przydział 12 i pół procent. Marka polska 585.000 w zakupnie, 615,000 w sprzedaży. Wypłaty na Katowice 617.000 w zakupnie, 633,000 w sprzedaży. Przydział 100 procent.

Giełda wiedenska

Wiedeń 28 bm. (PAT.) **Dewizy.** Amsterdam 26570 Zagrzeb i Belgrad 800 Berlin 15·70 (za bilion) Bruksela 3204, Budapeszt 367, Bukareszt 363, Chrystania 10380, Kopenhaga 12690, Londyn 808.000, Madryt 9130, Medyolan 3064, Nowy Jork 70935, Paryż 3612, Praga 2072. Sofia 498 Sztokholm 18520 Warszawa 95—101 (za 10 000) Zurych 12415, Dolary 70560, Belgijskie 3160, duńskie 12530, marka niemiecka 14·50, angielskie 306.200, francuskie 3565, holenderskie 26670, włoskie 3030, jugosłowiańskie 799, norweskie 10560, polskie 93—103 rumuńskie 356, szwedzkie 18810, szwajcarskie 12300, hiszpańskie 9010, czeskie 2049, węgierskie 213.

Papiery lokacyjne. Renta majowa 1250, austr. renta koronowa 1160, renta lutowa 2600, węg. renta koronowa 6900, losy tureckie 440000, priorytety kolei północnej 562900, Anglobank 352.000, Bankverein 286.000, Bodenkredit 449030, Austr. zakład kredytowy [illegible], Bank depozytowy 87000, Laenderbank 360000, Merkury [illegible], Unionbank 852000, Bank obrotowy [illegible], Zivnostenska 929900, Kolej północna 20,700.000 Lwów—Czerniowce 355000, Koleje austr. 855.000 Kolej południowa 268900, Alpiny 776000, Berg u. Hutten 6,400.000. Krupp 479000 Huta Poldi 940000, Praskie tow. przemysłu żel. 2,385.000, Rima [illegible] Skoda 1,378.000, Zieleniewski 350000, Apollo 390500, Fanto 4,300.000, Gal. Karpaty 539900, Galicya 26,850.000, Schodnica 1,520.000, Siersza 190000.

Z powodu kilkugodzinnej przerwy w połączeniu telefonicznem z Wiedniem nie otrzymaliśmy końcowych kursów w Zurychu.

Aresztowanie spiskowców hiszpańskich

Madryt. PAT. Wszyscy główni kierownicy ruchu rewolucyjnego zostali aresztowani. Policya hiszpańska i portugalska współpracują energicznie w celu unicestwienia spisku.

Bałtyk zamarza.

Berlin. PAT. Z Hamburga donoszą, że wskutek wielkich mrozów ruch w tamtejszym porcie jest utrudniony. Kanał na Morzu Północnem jest zamarznięty, żegluga na Odrze ustała zupełnie. Jak donoszą ze Szczecina morze Bałtyckie zamarza coraz więcej.

KRONIKA POLITYCZNA.

— RZĄD JAPONSKI podał się do dymisyi. Tłum usiłował wczoraj wtargnąć do mieszkania prezesa rady ministrów Yamamoto i do mieszkania ministra spraw wewnętrznych Goto. Policya jednakże przeszkodziła temu.

— PODPISANO W KONSTANTYNOPOLU turecko-amerykański układ pokojowy.

— RUCH POWSTANCZY w Meksyku słabnie. Według doniesień z Nowego Jorku oddziały powstańcze wysłały do Meksyku parlamentarzy celem rozpoczęcia rokowań.

— WEDŁUG DONIESIENIA z Belgradu generał Wrangel opuszcza Jugosławię udając się do Stanów Zjednoczonych. W kołach politycznych sądzą, że wyjazd jego pozostaje w związku z projektem podjęcia stosunków dyplomatycznych między Jugosławią a sowietami.

— CIAŁO KOMENDANTA sterowca Duxmuiden zostało znalezione na powierzchni morza w pobliżu Girgenti (Sycylia).

— POSEŁ SZWEDZKI w Warszawie M. C. d'Anckarsvörd powrócił z urlopu i objął urzędowanie.

Nakładem Gal. Sp. Wydawn. Red. Nacz. Ign. Schwarzbart. Red. odpow. Jakób Freund. Nowa Drukarnia Dziennikowa, Orzeszkowej 7